

Pandula Attila (Budapest):

A kolozsvári jezsuita, majd piarista templom (Szentháromság dicsőítése) kriptája

Különféle előzmények után, Erdélynek a Habsburg Birodalomba való, 1690. körüli betagozódását követően került vissza Kolozsvárra (a korábban betiltott) Jezsuita Rend.

A 18. század legelején a katolicizmusnak általánosan megindult fellendülése során, a “Jézus Társaság”-nak is új-, megfelelő helyszínt kellett keresnie a “Kincses Város”-ban. A Jezsuiták, a Torda- a Farkas- és a Fogoly utcák találkozásánál, közvetlenül a Fő Tér térségében szerzett ingatlanokon kívánták felépíteni mindazokat az épületeket, amelyeket intézményeik működtetéséhez szükségesnek gondoltak. Az igen nagy ambíciókra utaló- és hosszú távra szóló tervek későbbiekben történő megvalósítását is jelentette Erdély központi városában.

Elsőnek a Rendház felépítését kezdték meg. Ehhez, a romokban heverő kolozsmonostori apátság köveit is felhasználták.

1703-ban, már igen előrehaladt állapotban voltak.³⁹⁸ (1.)

Ezt követően rakták le az új templom alapjait.³⁹⁹ (2.)

A Jezsuita Rend római Központi Levéltára megőrizte a “Litterare Annuae”-kat, azaz rendi Évkönyveket. Ezek az egyes jezsuita provinciák jelentései alapján készültek.

Akkor az erdélyi házak az ausztriai provinciához tartoztak.

Éppen 300 esztendővel ezelőtt, 1718-ban találkozunk először a (tervezett) kolozsvári építkezésekkel. A Rend, az ellenreformációra oly jellemző barokk stílusban építkezett Kolozsvárott is. Az itteni Templomhoz is a római “Il Gesù” jelentette az előzményt.

A tervező személye nem vált ismertté. A legáltalánosabb vélemények szerint egy rendtagnak köszönhető az épület, aki a Rend előírásait igen nagy mértékben betartotta, s nagy valószínűséggel (bécsi) típustervet alkalmazott, figyelembe véve a helyi adottságokat.

Ezen építkezés - korabeli - fontosságára jellemző, hogy / még a református vallású hadadi báró Wesselényi István főispán (is) támogatta azt.

Maga az építkezés az 1718 és 1724 közötti időszakban szakadatlanul folyt. Maguk az alépítmények, már az építkezés első évében elkészültek.⁴⁰⁰ (3.)

Külön kiemelendő, hogy e Templom (kezdetől fogva) igen jelentős kriptával is rendelkezett. Ennek óriási méretei már a kortársaknak is feltűntek. A Templom alatt kialakított Kripta, a szentélytől, a Templom hajójáig érő terület volt. A templomhajó hosszában, kétoldalt tágas folyosókat is magába foglalt. A folyosó egyik falában kemenceszerű sírüregeket alakítottak ki. A másik oldalon pedig a Templom látható fülkék alatt, boltozatos üregeket alakítottak ki.

Összesen 140 halott eltemetésére alkalmas belső kripta tér keletkezett az építéskor.

Ez a korabeli építkezésekkel is összevetve szokatlanul terjedelmes temetkezési lehetőségekre adott módot.

1718-ban, magára az építkezésre éppen ötezer forintot költöttek.⁴⁰¹ (4)

³⁹⁸ Bíró Vencel: A kolozsvári Piarista Templom. “Hírnök” 1924 / N. 20. 276-280 pp.

³⁹⁹ Bíró Vencel: A kolozsvári Piarista Templom alapítása. Cluj - Kolozsvár 1932. / “Az Erdélyi Katolikus Akadémia felolvasásai” I. osztály 6. szám

⁴⁰⁰ Sas Péter: A kolozsvári Piarista Templom. Kolozsvár 1999. 29-35. pp. (A továbbiakban: Sas: A kolozsvári Piarista.)

⁴⁰¹ Sas Péter: A kolozsvári Piarista 35. p.

Ez akkor horribilis összegnek számított. A Templom (kiemelt) kegyképe⁴⁰² (5) a Boldogságos Szűz képe⁴⁰³ (6) számára ugyanekkor adományként ezer forint értékű kincs és felszerelés érkezett (7).⁴⁰⁴

Az építkezés következő éveiben is hasonló lendülettel folyt a munka. 1722-ben a kőművesek már a tornyok csúcsain dolgoztak, s külső falak vakolási munkáival már végeztek.

Ugyanekkor fejeződött be a Kripta végleges kialakítása. Ez a szentély alatt, egészen a Templom hajójáig eső részt jelentette, a Templom hosszában kétoldalt az oldalfülkék felé eső részt jelentette.

A Templom építésével 1724-ben már annyira jutottak, hogy készen állt istentiszteletek végzésére-, illetve (akár) halottak fogadására.

A Templom szinte teljes egészében a római katolikus hívek pénzéből épült. Hangsúlyozandó, hogy a Templom az erdélyi katolikuságot képviselő Erdélyi Római Katolikus Státus tanulmányi alapjának telkén épült fel- és telekkönyvileg is a Státus tulajdona volt.

A Templom, 1724. Szeptember 10-én került önnepélyes megnyitásra-, 1725. Május 13-án ünnepélyes felszentelésre.⁴⁰⁵ (8)

A jezsuiták a használatba vételt követően, 1725. június 13-án visszadták, Antalffy János erdélyi püspöknek az addig általuk majd három évtizeden keresztül használt ú.n. Kolozsvár óvári Templomot.

Ezt akkor a Szent Ferenc Rend kapta meg.⁴⁰⁶ (9)

1725. Június 7-én, még az óvári templom tényleges visszaadása előtt a jezsuiták a templom- és a zárda kriptájában nyugvó halottaik, valamint jötevőik holttesteit átvitték az új templom kriptájába. Így ők lettek a Kripta “első lakói”.⁴⁰⁷ (10)

E vonatkozásban a következő személyek emelendők ki:

1./ Gróf altorjai Apor István (1638-1704). A katolikus vallás “nevezetes oszlopa”. Emléktáblája, Erdély kincstartójának és fővezérének nevezi.

2./ Felőri Nápolyi György (1657-1714).

3./ Harasztosi Felvinczi Zsigmond (+1706)

4./ Özvegy gróf Mikes Jánosné gróf Bethlen Druzsina, Bethlen Farkas történetíró lánya. Az ő férje hozta a híres Mikes-féle vallási *pontokat* Bécsből, Erdélybe.

5./ Özvegy felőri Nápolyi Györgyné, harasztosi Felvinczi Klára, a bőkezű adományozó.⁴⁰⁸ (11)

6./ Gróf hallerkői Haller Gábor (1685-1723), az erdélyi királyi Tábla ülnöke.

7./ Báró sárdi Száva Mihály (+ 1728), Zaránd vármegye főispánja, a sóaknák főinspektora feleségével (+ 1755) együtt

---

⁴⁰² Szilárdffy Zoltán: A magyarországi kegyképek és szobrok tipológiája és jelentése. In.: Bálint Sándor - Barna Gábor: Búcsújáró magyarok. A magyarországi búcsújárás története és néprajza. Budapest 1994. 333. p., uo. Illusztráció.

⁴⁰³ Papp Fáber Erika: Égi Édesanyánk könnyei. Tizenkét könnyező Mária-kép a Kárpát-medencében. Budapest 2008. 78-87 pp., uo. illusztrációk.

⁴⁰⁴ Sas Péter: A kolozsvári Piarista 35. p.

⁴⁰⁵ Sas Péter: A kolozsvári Piarista 35-42. pp.

⁴⁰⁶ Sas Péter: A kolozsvári Piarista 42. p.

⁴⁰⁷ Sas Péter: A kolozsvári Piarista 42-43. pp.

⁴⁰⁸ A Templom Szent Anna oltára alatt nyugszik.

Az itt újra eltemetett jótévőkön túl, a korabeli szokásoknak (is) megfelelően a Rend elhunyt tagjait is itt temették újra.

- 1./ Hilbert János.
- 2./ Pakay János.
- 3./ Alló Imre.
- 4./ Kupsay Mátyás.
- 5./ Kalminger Kristóf
- 6./ Bzensky Rudolf, jezsuita történetíró (1631-1715).

Mivel a Templom elsősorban a főiskolai ifjúság lelki szükségleteinek kielégítése számára épült, ezért gyakran nevezték akadémiai templomnak.

Mária Terézia magyar királynő (erdélyi nagyfejedelemnő) 1773. szeptember 13-án feloszlatta a Jezsuita Rendet. Az uralkodónő egyetemet kívánt alapítani Kolozsvárott, ezért már 1776. október 15-én beiktatták a jezsuiták helyébe a piaristákat. Ugyanőket, 1778. augusztus 28-tól állandósított Mária Terézia a Templom örökségében is.⁴⁰⁹ (12)

A Kolozsvárra beköltözött piaristák igyekeztek Egyetemet alapítani. Azonban ezt a jozefinista egyházpolitika lehetetlenné tette. Maga a tanintézet, hosszas hányattatás után 1821-ben találta meg helyét, véglegesnek számító új otthonában és *1840-től* azonosult a főgimnáziumnak elnevezett oktatási típussal.⁴¹⁰ (13)

A Kripta mindvégig temetkezési helyként szolgált. Ide temetkeztek a Piarista Rend tagjai. E Rend jótévői-, illetve az ezzel a Renddel szorosabb kapcsolatot kialakított katolikus erdélyi főnemesi-, nemesi családok.

Ide temetkezett pl. Az (erdélyi) Bornemissza, Jósika, Henter, Kabdebó-, Nemes, Orbán, Teleki, Torma stb. családok (illetve házastársaik).

A kriptában temetkező (vonatkozó) családok az idők során egyre nagyobb számban helyeztek el a Templom szentélyében, illetve a mellékkápolnáknál u.n. halotti címereket. 1945. után ezeket levették, összegyűjtötték, helyüket a keresztút foglalta el.

A Templom megmaradt halotti címerei-, illetve rokon emlékei a következők:

1./ Felőni Nápolyi György (1657-1714) ötvösművű halotti epitáfium címere.⁴¹¹ (14)

2./ Hallerkői gróf Haller Gábor (1685-1723) ötvösművű halotti epitáfium címere. Az elhunyt személy az Erdélyi Királyi Tábla ülnöke volt.

3./ Marosnémeti- és nádaskai gróf Gyulay Ferencné / született gróf Haller Karolina / 1738-1809 / színesen festett selyem halotti címere. Ú.n. Házaspári címer. A megboldogult a Csillagkereszt Rend tulajdonosa volt. Férje a Bagossy-hajdúezred parancsnoka, majd ezredtulajdonosa volt. Altábornagyként halt meg.

4./ Hídvégi gróf Nemes Ádámné (született: kászoni báró Bornemissza Jozefa 1785-1811). Színesen festett-, selyem halotti címere. Ú.n. Házaspári címer. A megboldogult a Csillagkereszt Rend tulajdonosa volt. Férje erdélyi kincstárnok volt

5./ Brégárdbauer József (1764-1813) festett-, papír halotti címere.

⁴⁰⁹ Sas Péter: A kolozsvári Piarista 47-48. pp.

⁴¹⁰ Sas Péter: A kolozsvári Piarista 50-51. pp.

⁴¹¹ A családnak voltak piarista kötődései.

6./ Ifjabb bethleni gróf Bethlen Farkasné, született: mezőkövesdi báró Huszár Borbála (1769-1823) színes-, festett selyem halotti címere. Ú.n. Házaspár címer.

7./ Görgényszentimrei Berzenczei Jánosné, született: sepsiszentiványi báró Henter Rozália (1793-1835), színes-, festett selyem halotti címere. Ú.n. Házaspári címer. Férje császári-, királyi kamarás volt.

8./ Széplaki Petnichevich Horváth Jánosné, született: branyicskai báró Jósika Jozefa (1810-1836), színesen festett-, selyem halotti címere.

Férje császári- királyi kamarás (15),⁴¹² Katonatiszt, később gróf, lovassági tábornokként halt meg.

9./ Branyicskai báró Jósika János (1778-1843) ötvösművű-, ezüst-, halotti peitáfium címere.

1804-ben számfeletti táblai ülnök. 1807-1817. között Hunyad vármegye főispánja.⁴¹³ (16.) 1824-1825-ben Kolozs vármegye királyi adminisztrátora (17).⁴¹⁴ 1816-ban főkormányszéki tanácsos. 1834-ben nyugalmazott elnöke. Az 1841-1842-es Országgyűlésen királyi személynök.

10./ Ifjabb bethleni gróf Bethlen János (1796-1846) színes- festett selyem halotti címere. Császári- királyi kamarás, 1818-tól kezdődően (18).⁴¹⁵

11./ Kászoni báró Bornemissza Józsefné, született branyicskai báró Jósika Antónia (1815-1879) temperával festett-, papír halotti címere.

Az elhunyt hölgy a Csillagkereszt Rend Kitüntetettje volt. Férje, 1842-ben főkormányszéki tanácsos volt.

12./ Ifjabb branyicskai báró Jósika János (1817-1885) temperával festett-, papír halotti címere. 1848. Elején a székely huszár határőr ezred kapitánya Aranyosszéken. A forradalom alatt őrnaggyá léptették elő.

1852-től császári- királyi kamarás.⁴¹⁶ (19)

A kiegészítést követően ezredes, majd altábornagy, a 2. Huszárezred másod tulajdonosa, stb.

13./ Kisbaczoni Szentés Márton (1812-1886) temperával festett papír halotti címere. 1848-ban a kolozsvári Főkormányszék hites jegyzője. A későbbiekben városi pénztárnok. Kiemelkedő családja mély vallásossága. Így az általuk létrehozott mise- és kriptá alapítvány.

14./ Lompérdei Korbuly Géza (1862-1890) temperával festett-, papír halotti címere.

Az örmény származású családot, az édesapa érdemei alapján nemesítették 1879 március 31-én, "lompardi" előnévvel. 1879 május 1-én címeres levelet is kapott a család. Korbuly Géza jogi tanulmányai befejezése után, a család birtokán, Lompérden gazdálkodott.

15./ Branyicskai báró Jósika Lajos (1807-1891), temperávsal festett-, papír halotti címere.

---

⁴¹² Kämmerer - Almanach. Wien évsz. n. (1903?) 356. p. (A továbbiakban: Kämmerer-Almanach.)

⁴¹³ Fallenbüchl Zoltán: Magyarország főispánjai 1526-1848. Budapest 1994. 147. p. (A a továbbiakban: Fallenbüchl i. m.)

⁴¹⁴ Fallenbüchl i. m. 149. p.

⁴¹⁵ Kämmerer-Almanach 222. p.

⁴¹⁶ Kämmerer-Almanach 298. p

1835-1836-ban Torda vármegye királyi adminisztrátora (20).⁴¹⁷ 1836-1848 között Torda vármegye rendes Ordinárius főispánja.⁴¹⁸ (21). 1848-ban Doboka vármegye főispánja. 1842-ben főkormánykezéki tanácsos. Az 1846-1847-es Országgyűlésen a kormánypart vezérszónoka.

1841-től császári- királyi kamarás (22).⁴¹⁹

Az 1889 december 31-i promóció óta az Aranygyapjas Rend lovagja volt.⁴²⁰ (23)

1848-ban, mint az Erdélyi Katolikus Status világi elnöke kapta meg a Magyar királyi Szent István Rend kis keresztjét.⁴²¹ (24)

A Főrendiház tagja.

16./ Zabolai gróf Mikes Miklós (1841-1893), temperával festett- papír halotti címere.

1888-tól császári- és királyi kamarás (25).⁴²²

A Főrendiház tagja.

17./ Kászoni báró Bornemissza János (1807-1894), temperával festett-, papír halotti címere.

1842-ben főkormánykezéki tanácsos. Itt az Aalapítványi- és Iskolai-, valamint az Úrbéri Bizottságok tagja. 1841-től császári- királyi kamarás (26).⁴²³

Az Osztrák Császári Lipót Rend középkeresztjének tulajdonosa.

18./ Hídvégi gróf Nemes Nándor (1835-1894), temperával festett papír halotti címere.

Ezrede. Országgyűlési képviselő.

19./ Idősebb mezőkövesdi báró Huszár Károly (1829-1895), temperával festett-, papír halotti címere.

Az 1834-es Országgyűlésen ellenzéki követ. 1848-ban a Főkormánykezék "fogalom gyakoroka". 1884-től kezdődően császári- és királyi kamarás.⁴²⁴ (27)

Valóságos belső titkos tanácsos.

20./ Bogdánffy Mihály (1846 – 1911) olajfestésű-, selyem halotti címere.

21./ Zágoni báró Szentkeresztzy Zsigmond (1850-1921), olajjal festett-, vászon halotti címere. Tanácsos, kúriai bíró, törvényszéki elnök. Az Erdélyi Római Katolikus Státus igazgatótanácsának világi alelnöke, a kolozsvári Kaszinó igazgató választmányának intézője. Valóságos belső titkos tanácsos.

22./ Jászai Láng Ádámné, született: Járdoss Anna Mária (1780-1806), olajjal festett-, fémlemez halotti emléképe.

---

⁴¹⁷ Fallenbüchl i. m. 154. p.

⁴¹⁸ Fallenbüchl i. m. 154. p.

⁴¹⁹ Kämmerer-Almanach 298. p.

⁴²⁰ Liste Nominale des Chevalier de l' Orde Illustre de la Toison d' Or depuis sou Instritution jusqu ' á nos jours. In.: Vas Haus Österreichs un des Orden vom Goldenen Vlies. (Beiträge zum Wissenschaftliches Symposium am 30. November und I. Dezember 2006. In Stift Heiligen kreuz.) Red.: Auer, Leopold - Dünnebeil, Sonja - Glaser, Brigit - Charlotte - Pachta - Reyhofen, Alexander / 192. P., 1073. Rendvitéz. I. Ferenc József uralkodása során felavatott 136. rendvitéz.

⁴²¹ Névjegyzéke az 1764. évtől az 1914. évig a Magyar királyi Szent István Renddel kitüntetetteknek. Budapest 1914 69. p. 783. Rendvitéz.

⁴²² Kämmerer-Almanach 339. p..

⁴²³ Kämmerer-Almanach 224. p.

⁴²⁴ Kämmerer-Almanach 294. p.

Az elhunyt színész volt A Fejér-testvérek első kolozsvári szintársulatának, az Erdélyi Magyar Nemes Színjátszó Társaságnak volt a tagja.

Fontos hangsúlyozni, hogy a kolozsvári Piarista Templomban fennmaradt halotti címer (és rokon emlék) sorozat jelentősnek tekintendő funerológiai szempontból. Megtalálható benne pl. Több fém halotti epitáfium címer is. Ezek országos összehasonlításban (is) a lehető legnagyobb ritkaságnak számítanak. Ugyancsak nem gyakoriak a selyemre festett halotti címerek sem, bár ezekből viszonylag több maradt fenn Erdélyben, mint az ország más vidékein.

Kiemelendő, hogy a sorozat legközelebbi rokona, a jóval inkább ismert, a kolozsvári Farkas utcai Református Templomban fennmaradt, címer sorozat. Ez terjedelmesebb, átfogóbb jellegű (szerencsére) nem pusztultak el részei (28).⁴²⁵

A címerek áttekintésénél világosan látszik, hogy egyes darabokat ugyanazok a személyek készítettek, sa maguknak a heraldikai ábrázolásoknak nagy része is hasonló.

Véleményem szerint ezek a kolozsvári heraldikai sorozatok, méltán tekinthetők az újabb idők – sajátos – erdélyi családi heraldika alapvető forrásainak.

Ezek a gyűjtemények viszont távolról sem érik el, a világ legnagyobb halotti címer gyűjteményének színvonalát, sajátosságait, stb. Ezt mint ismeretes a báró Radvánszky család gyűjtötte évszázadokon keresztül, a Besztercebánya melletti Zólyomradványi kastélyában. Ez a csehszlovákiai kommunista korszak elején, államosított formában került csehszlovákiai (ma szlovákiai) közgyűjteménybe.⁴²⁶ (29)

A Római Katolikus Egyházmegyei Tanács (az első világháború előtti nevén az Erdélyi Római Katolikus Státus), a két világháború közötti időszakban bekövetkező javítások, megújítások során, 1935-ben gróf altorjai Apor István kriptabeli sírja elé- és a templomban is, archaizáló jellegű, címeres emléktáblákat állíttatott. Ezeket Vágó Gábor szobrászművész készítette.⁴²⁷ (30)

A Templom Halotti emléktáblái a következők:

1./ Altorjai gróf Apor István (1704-1725).

A Templom apostoli oldalánál, a Szent József-mellékoltárnál található, a ruzicskai fehér márványból készült / modern / címeres emlékmű-, emléktábla.

2./ Zakariás Kristófné, született Szentpéteri Borbála (1805-1830) címeres síremléke-, emléktáblája. E rendkívül kvalitásos funerológiai emlék, a Szent Kereszt mellékoltárnál található.

A templom kriptájában eltemetett halottak:

I./ Az egykori Jezsuita, majd Ferences Templomból, 1725-ben átvitt / áttemetett / halottak.

1./ Bzensky Rudolf (1631-1715). Jezsuita történetíró.

2./ P. Hilbert János.

3./ Pakay Imre.

4./ P. Alló Imre (1659-1698).

⁴²⁵ Entz Géza - Kovács András: A kolozsvári Farkas utcai Templom címerei. Budapest - Kolozsvár 1995.

⁴²⁶ Hridinová, Martina - Hradecky, Roman - Glocko, Filip-Kocka? Stefan: Mortuária zo zbierok Stredoslovenského múzea v. Banskej Bystrici. Banská Bystrica 2017.

⁴²⁷ Bíró Vencel: A megszüpült Kripta. " Pásztortűz " 1935. 20. szám 447-447. pp.

5./ Kupsay Mátyás.

6./ P. Klaminger Kristóf.

7./ Felőri Nápolyi György (1657-1714).

8./ Szendrei.

II. Szerzetesek.

1./ P. Zeki Károly (+1731).

2./ P. Mindszenti Antal (+ 736) rektor.

3./ P. Pataki Ferenc (+1740).

4./ P. Kerekes Márton (1692-1741).

5./ P. Prekenföldi Ferenc (1638-1744).

6./ P. Endes János.

7./ P. Endes János.

8./ Ismeretlen.

9./ P. Kelecsényi József (+1744).

10./ P. Berzeviczi János (1692-1750).

Jezsuita tanár. Hittérítő, szónok, szlovák hitszónok, író. Több rendházban házfőnök, a kolozsvári Szeminárium igazgatójaként halt meg.

11./ P. Michael (1707-1756).

12./ P. Leopold Prunner (1716-1767).

13./ P. Burchardus Ottiger (1687-1770).

14./ Fr. Josephus Werder (1724-1771).

15./ Fr. Melichon Schilesius (1719-1771).

16./ Fr. Johannes Paul Koller (+1774).

17./ P. Franciscus Spach (1717-1774).

18./ P. Kereskényi Ádám (1718-1777).

19./ P. Ioannes Bauer (+177?).

- 20./ Ismeretlen.
- 21./ P. Horváth József (1730-1783).
- 22./ P. Philippud Lankovics (+1784).
1777-1784 között a kolozsvári Ház tagja. 1777-1782. Között avice rektor. 1783-1784-ben szemináriumi régens.⁴²⁸ (31)
- 23./ P. Alexius A. Franciscus (1744-1796).
- 24./ P. Alexius Kazimirus (1750-1797).
1781 - 1791 között-, majd 1797-ben a kolozsvári rendház tagja. 1781-1793. mag. Gram, catecdh, 1797-ben.⁴²⁹
- 25./ P. Dolfuss (+181?).
- 26./ P. Ernestus Erneszt (1779-1811).
1798 - 1811 között a kolozsvári rendház tagja: mag. Ram. hum., postea dir. Sch. norm.
(33).⁴³⁰
- 27./ P. Hieronimus Zsuffa (1773-1814).
1813 - 1814 között a kolozsvári Ház tagja: subreg. Iur. et phil. In convictu. (34).⁴³¹
- 28./ P. Máltis György (1780-1815).
1813 - 1815 között a kolozsvári Ház tagja (35).⁴³²
- 29./ P. Kapfer Ferenc László (1782-1817).
1817 -ben a kolozsvári Ház tagja. 1816 - 1817 között subre. Iur. et phil. In seminario.⁴³³
(36).
- 30./ P. Csutak Alajos (1785-1819).
1816 - 1819 között volt a kolozsvári Ház tagja: conc. Hung.⁴³⁴ (37).
- 31./ P. Schlauh János (+1829).
- 32./ P. Ioannes Nepomuk Schenbach (1777-1830).
- 33./ P. Reiszner Pál (1793-1831).
1796 - 1831 között volt a kolozsvári Ház tagja:
1796 - 1812 prof. Log. metaphys, ethicae.
1813 - 1831 v-rect., dir. Typographiae lycei regii., dein etieam spir.⁴³⁵ (38).

---

⁴²⁸ Koltai András (Red.): *Provinciae Hungariae Ordinis Scholarum Piarum 1666-1997*. Budapest 1998. 226. p. (A továbbiakban: Koltai i. m.)

⁴²⁹ Koltai i. m. 185. p.

⁴³⁰ Koltai i. m. 104. p.

⁴³¹ Koltai i. m. 431. p.

⁴³² Koltai i. m. 244. p.

⁴³³ Koltai i. m. 85. p.

⁴³⁴ Koltai i. m. 85. p.

⁴³⁵ Koltai i. m. 317. p.

34./ P. Koros Emericos (1755-1831).
1796-1831 között volt a kolozsvári Ház tagja:
1796 subregens sem., prof. Suppl. Phil; 1796 - 1812.
Prof. log. Metaphys. Ethicae; 1813 - 1831 v-rect., dir. Typographie lícei regii, dein etiam spir.⁴³⁶ (39).

35./ P. Véber János (1809-1831).
1830 - 1831 között volt a kolozsvári Ház tagja: sud. Phil.⁴³⁷ (40).

36./ P. Baán Péter (1796-1833).
1818 - 1819 és 1822 - 1833 között volt a kolozsvári Ház tagja. 1818 -1819 között stud. Fil.⁴³⁸ (41).

37./ P. Buzna Lázár (1780-1834).
1808 - 1834 között volt a kolozsvári Ház tagja.
1808 - 1811 között subreg. In convictu; 1812 - 1815 között pro. Math. purae et adplicatae;
1816 - 1820 között prof. Mat. purae et adplicatae, exhort, philosophorum; 1821 - 1824 között prodir. Lycei. Prof. math. Purae et adplicatae exhort, philosophorum; 1825 - 1826 között mathl., praef. Speculae astronomicae; 1827 - 1830 között prof. Math.; adiunctus dir. Tipographiae Lycei regii; spir.⁴³⁹ (42).

38./ P. Hajagos József (1800-1835).
1835-ben a kolozsvári Ház tagja (43).⁴⁴⁰

39./ P. Bonda Benedek (1787-1841).
1817 - 1841 között a kolozsvári Ház tagja: subreg. iustarum et phil. Dein. conc. Hung. festivalis et quadragestimalis, postea mag. Hung.⁴⁴¹ (44).

40./ P. Fülöp László (1816-1843).
1843-ban a kolozsvári Ház tagja, mag. Gram.⁴⁴² (45).

41./ P. Lezó Ferenc (1794-1846).
1827 - 1846 között a kolozsvári Ház tagja: 1827 - 1841 prof. Log. metaphys. Ethicae;
1842 - 1846 prof. Log. methaphys, ethicae, typogr.⁴⁴³ (46).

42./ P. Szocsolányi Ferenc (1773-1847).
1808 - 1847 között a kolozsvári Ház tagja, 1808 - 1811 között prof. Gram., dein prof. Hum.,
1812 - 1816 között dir. Sch-n, 1817 - 1831 között dir. Sch-n, v-recht; 1839 - 1843 között dir. Sch-n spir., 1844 - 1846 között em dir. Sch-n, 1847 spir.⁴⁴⁴ (47).

43./ P. Búr József (+?).

---

⁴³⁶ Koltai i. m. 206. p.

⁴³⁷ Koltai i. m. 408. p.

⁴³⁸ Koltai i. m. 85. p.

⁴³⁹ Koltai i. m. 71. p.

⁴⁴⁰ Koltai i. m. 25. p.

⁴⁴¹ Koltai i. m. 64. p.

⁴⁴² Koltai i. m. 85. p.

⁴⁴³ Koltai i. m. 234. p.

⁴⁴⁴ Koltai i. m. 375-376. pp.

44./ P. Szász István (1915-1945).⁴⁴⁵ (48)

1934-1938 között stud. Theol. In. Univ. Gregorian Rómában. 1939-ben peaf. A kolozsvári Kalazantiumban. 1940 - 1944 között prof. Gymn. Kolozsváron. 1944. Október 13-án deportálták Szovjetúnióba.⁴⁴⁶ (49)

Hangsúlyozandó, hogy a kriptában eltemetett szerzetesek sírfülkéinek táblái / túlnyomórészt / rendkívül egyszerű kivitelben készültek.

III. Világi személyek:

1./ Hallerkői gróf Haller Gábor (1685-1723).

Erdélyi királyi törvényszéki ülnök.

2./ Prezner Kristóf (+1725).

3./ Lengyelfalvi Orbán Elekné (született: galgói Rácz Borbála, +1726).⁴⁴⁷ / (50).

4./ Gogánváraljai és sárdi báró Száva Mihály (+1728).

Száva Mihály Bornemissza Anna tisztartója (provisor) volt, majd a bányák főinspektora. 1721 - 1729-ben Zaránd vármegye főispánja (51).⁴⁴⁸ 1692-ben a sóaknák főinspektora lett. 1697-ben bárói rangra emelték. II. Rákóczi Ferenc idején kuruc lett (52).⁴⁴⁹

5./ Anna Elisabeth von Telkin (+1732).

6./ Eva Maria Helena von Telkin (1704-1736).

7./ Lengyelfalvi báró Orbán Elek (1703-1753).

1742-ben kapott bárói címet.

8./ Ifjabb kászoni báró Bornemissza József (1723-1737).

9./ Wilerin Dónát (+1738).

10./ Médeséri Ferenczy András (1694-1747).

Felesége, nagysolymosi Koncz Éva, férje végakarátának megfelelően alapítványt hozott létre a Nemesi Konviktus árva, szegénysorsú tanulóinak.

11./ Hallerkői gróf Haller Katalin (1694-1752).

Férje keresztszegi gróf Csáky Zsigmond volt.

12./ Uzoni gróf Béli Józsefné, született: gogánváraljai és sárdi báró Száva Judit (1715-1752).

13./ Sárdi báró Száva Mihályné, született: nagysolymosi Koncz Éva (+1759).

---

⁴⁴⁵ Emléktábla. Csak jelképes nyughely.

⁴⁴⁶ Koltai i. m. 363. p.

⁴⁴⁷ Kővári László: Erdély nevezetesebb családai. Kolozsvár 1854. 208. p. A megboldogult első férje Felvinczi József-, a második lengyelfalvi Orbán Elek aranyoszei királybíró volt. (A továbbiakban: Kővári i. m.)

⁴⁴⁸ Fallenbüchl i. m. 146. p.

⁴⁴⁹ Száva Tibor Sándor: A csíkszépvízi Száva család. Csíkszereda 2000. 25. p.

14./ Hallerkői gróf Haller Györgyné, született: keresztszegi gróf Csáky Borbála (1718-1762).

15./ Hallerkői gróf Haller György (1708-1763).
Gróf Csáky Borbála férje.

16./ Bándi Ferenc Xavér (1715-1768).

17./ Sepsiszentiványi báró Henter Dávidné, született: királyhalmi Petki Borbála (1711-1769).

Petki Borbála, Henter Dávid, Doboka vármegye alszolgabírájának második felesége. Első felesége, gróf Lázár Druzsina volt.

18./ Maria Josefa de Neuhanstonsors (+1769).

19./ Széki gróf Teleki Pálné, született: hallerkői gróf Haller Borbála. (1719-1770).

20./ Széki gróf Teleki Pál (1719-1773).
Doboka vármegye főispánja 1756 - 1773-ig (53).⁴⁵⁰ A Fogarasi Kerület főispánja 1756 előtt (54).⁴⁵¹

21./ Csatári Nagy János György (+1774).
Erdélyi kamarai igazgató és tanácsos.

22./ Karácsonyi (?) (1768-1774).

23./ Királyhalmi gróf Petki Klára (1714-1782).

24./ Szanyicskai báró Jósika Antal (1745-1803).
1791 - 1803 között Kolozs vármegye főispánja volt (55).⁴⁵²

25./ Köröstarcsai Veér Sándorné, született: altorjai gróf Apor Mária (1774-1804).

26./ Széki gróf Teleki Tamás (1757-1807).
Örnagy, felesége göncruszkai gróf Kornis Katalin volt (56).⁴⁵³

27./ Nagyatádi Czindery Rókus Ferencné, született: Julia von Waechtler (+1808).

28./ Fogarasi Horvátovics István (1740-1809).

29./ Branyicskai báró Jósika Antal (1804-1810) és Rozália (1774-1811).

30./ Hídvégi gróf Nemes Ádámné, született: kászoni báró Bornemissza Jozefa (1774-1811).

31./ Bregárdtbauer József (1764-1813).

---

⁴⁵⁰ Fallenbüchl i. m. 146. p.

⁴⁵¹ Fallenbüchl i. m. 157. p.

⁴⁵² Fallenbüchl i. m. 149. p.

⁴⁵³ Kővári i. m. 233. p.

32./ Branyicskai báró Júsika Antalné, született: széki gróf Teleki Mária Jozefa (1750-1818).

33./ Kadebó István (+1819).

34./ Hídvégi gróf Nemes Jánosné, született: losonczy gróf Bánffy Jozefa (1798-1819).

Férje, gróf Nemes János 1766-tól császári-királyi kamarás (57).⁴⁵⁴ Fogaras Vidék (Kerület) vármegyei adminisztrátora 1827(?)-től 1833-ig (58.).⁴⁵⁵ 1829-1847 között Alsó-Fejér vármegye főispánja (59).⁴⁵⁶ 1847-től a Főkormányzék főszámvevőségi elnöke. 1835-ben, Háromszéki Fő Királybíróként kapta meg az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét (60).⁴⁵⁷ Bánffy Jozefa, férjének első felesége volt.

35./ Hallerkői gróf Haller Jánosné, született hídvégi gróf Nemes Zsuzsanna (+1820).

36./ Erfalvi Halmágyi István (1764-1820).

A Királyi Táblánál működik. 1814-ben kormányzékai titkár. Jogász. Jogász szakíró.

37./ Erfalvi Halmágyi Istvánné, született: csíkszentmihályi Sándor Jozefa (1781-1825).

38./ Bethlen Olivér (1826-1827).

39./ Erfalvi Halmágyi Anna Mária (+1829).

40./ Zakariás Antalné, született: Szentpéteri Katalin (1808-1831).

41./ Zakariás Antónia (1831-1832).

42./ Zakariás Kristófné, született: Szentpéteri Borbála (1805-1830).

43./ Bethleni gróf Bethlen Farkasné, született: mezőkövesdi Huszár Borbála (1771-1853).

44./ Mayer Márton (+1833).

45./ Hídvégi gróf Nemes Ádám (1767-1834).

1803-tól császári- királyi kamarás (61).⁴⁵⁸ Belső titkos tanácsos. Erdélyi főkormányzékai tanácsos.

1815-től a Császári Osztrák Lipót Rend középkeresztjének tulajdonosa (62).⁴⁵⁹

46./ Széplaki gróf Petrichevich Horváth Jánosné, született: branyicskai báró Jósika Jozefa (1769-1836).

Gróf Petrichevich Horváth János császári- királyi kamarás / 1831-től / (63). ,⁴⁶⁰ lovas kapitány.

---

⁴⁵⁴ Kämmerer-Almanach 341. p.

⁴⁵⁵ Fallenbüchl i. m. 157. p.

⁴⁵⁶ Fallenbüchl i. m. 142. p.

⁴⁵⁷ Kisfaludi Kassics Ignác: Erdemkoszorúk. Bécs 1840. 209. p. (A továbbiakban: Kassics i. m.)

⁴⁵⁸ Kämmerer-Almanach 342. p.

⁴⁵⁹ Kassics i. m. 201. p.

⁴⁶⁰ Kämmerer-Almanach 356. p.

47./ Búlyi és porcsalmi Jékey Zsigmondné, született csicsókeresztúri Torma Jozefa (1759-1837).

48./ Idősebb branyicskai báró Jósika János (1778-1843).

1810-től, császári- királyi kamarás (64).⁴⁶¹ Hunyad vármegye főispánja 1807-1817 között (65).⁴⁶² Kolozs vármegye vármegyei adminisztrátora 1824-1825 között (66).⁴⁶³ Status valóságos belső titkos tanácsos. Főkormányszéki elnök. 1834-től, a Császári Osztrák Lipót Rend nagykeresztes vitéze (67).⁴⁶⁴

49./ Branyicskai báró Jósika Jánosné, született: Keresztesi gróf Csáky Rozália (1785-1850).

Az elhunyt a Csillagkereszt Rend kitüntetettje- és Császári- királyi Palotahölgy is volt.

50./ Branyicskai báró Jósika Lajos.

51./ Branyicskai báró Jósika János.

52./ Branyicskai báró Jósika Antónia.

53./ Széplaki gróf Petrichevich Horváth János Miklós (1801-1865).

Lovassági tábornok, ezredtulajdonos. 1835-től császári- királyi kamarás (68).⁴⁶⁵

54./ Hídvégi gróf Nemes János (1792-1868). (69).⁴⁶⁶

55./ Hídvégi gróf Nemes Jánosné, született ungarnschitzi, feattingi és pullitzi gróf Berchtold Mária Karolina Johanna Nepomucena Júlia (1794-1870).

Az elhunyt a Csillagkereszt Rend kitüntetettje- és császári- királyi palotahölgy is volt. Gróf Berchtold Mária, férjének második felesége volt.

56./ Galantai gróf Esterházy Dénesné, született hallerkői gróf Haller Cecilia (1797-1873).

Az elhunyt a Csillagkereszt Rend tulajdonosa volt.

57./ Kraini gróf Schweinitz Máriskó (1862-1874).

Kraini gróf Schweinitz Gyula, magyar királyi honvéd alezredes- és hídvégi gróf Nemes Ilona lánya.

58./ Kraini gróf Schweinitz Iréne (1853-1874).

A házaspár második lánya.

59./ Valner Vecentus (1812-1878).

60./ Maresfeldi és schöneggi báró Marenzi Antal (1806-1880).

Nyugalmazott császári- királyi lovas százados.

---

⁴⁶¹ Kämmerer-Almanach 297. p.

⁴⁶² Fallenbüchl i. m. 147. p.

⁴⁶³ Fallenbüchl i. m. 149. p.

⁴⁶⁴ Kassics i. m. 199. p.

⁴⁶⁵ Kämmerer-Almanach 356. p.

⁴⁶⁶ V. ö. A 34-es számnál, a felségénél már leírtakat.

61./ Hídvégi gróf Nemes Nándor (1835-1894).
Császári és királyi ezredes.

62./ Hídvégi gróf Nemes Vince (1830-1896).
Császári és királyi valóságos belső titkos tanácsos. 1855-től császári- királyi kamarás (70).⁴⁶⁷ A főrendi ház örökös jogú tagja. Császári- és királyi őrnagy. Az Orsztrák-Magyar Bank főtanácsosa. A Máltai Lovagrend tagja. 1877-1896 között tiszteletbeli lovag a Máltai Lovagrend Prágai Nagyperjelségében (71).⁴⁶⁸

63./ Hídvégi gróf Nemes Nándorné, született: báró Ransonett de Ville Erzsébet (1843-1899).
A megboldogult festőművésznő volt.

64./ Branyicskai báró Jósika Jozefa Fanciska Mária (1842-1910).

65./ Hídvégi gróf Nemes Nándor (1887-1914).
Hősi halált halt az első világháborúban. 1914 november 30-án.

66./ Hídvégi gróf Nemes Vincéné, született: kaprioriai báró Wodianer Gabriella. (1837-1917).

67./ Csügödi Papp Sámuel (1770 -?).
Erdélyi főkörmányszéki tanácsos.

68./ Angéla nővér (18??-?).
Orsolyita nővér volt.

A Templomban eltemetett főnemesek-, nemesek sírfülkéinek táblái döntően kvalitásos kivitelűek. E táblák többsége márványból készült, Gyakoriak a heraldikai ábrázolások is.

A Templom Kriptájában található egyes heraldikai érdekességek:

1./ Özvegy Branyicskai báró Jósika Jánosné, született keresztszegi gróf Csáki Rozália (1785-1850) sírfülke fedlapjának címerábrázolása.

A döntően felvidéki, szepességi gróf Csáky család címere⁴⁶⁹ (72) közismert. Ennek különféle változatai között igen érdekesnek tartom a kolozsvári címet. Ez a 19. Század közepén, meglehetősen szokatlan módon nincs pajzsba foglalva. A rendkívül plasztikus formában kifaragott fő motívum: balra néző tatár fej felett, az ugyancsak erősen plasztikus formában kifaragott, kilencágú grófi rangkorona jelenik meg. Ez annyira eltér a Csáky család heraldikai anyagában, hogy címertörésnek tekinthető. Valószínűsíthető, hogy a /távoli/ Erdélybe került családtagot kívánták így megkülönböztetni.

2./ Hídvégi gróf Nemes János (1792-1868) sírfülke fedlapjának címerábrázolása.

---

⁴⁶⁷ Kämmerer-Almanach 344. p.

⁴⁶⁸ Vajay Szabolcs: A Máltai Rend magyar lovagjai. 1530-2000. I. kötet. Budapest (?) 2002. 485-487. pp.

⁴⁶⁹ Pandula Attila: Halotti epitáfiumcímerek a Felvidéken. In.: Genealógia 3. (Szerk.: Kollega Tarsoly István-Kovács Eleonóra - Vitek Gábor) Budapest 2015. 137-138. pp. ("A történelem segédtudományai" I. A továbbiakban: Pandula: Halotti epitáfiumcímerek.)

Itt lovagrendi heraldikus címerábrázolás tanulmányozható. Kidomborodó-, csücsköstalpú pajzs. A pajzskő elején-, illetve a pajzskő bal oldalán enyhe bemélyedésekkel. A pajzsot grófi rangkorona fedi. A pajzstalp közepe alatt a Császári Osztrák Lipót Rend lovagkeresztjét ábrázolták (73).⁴⁷⁰

3./ Hídvégi gróf Nemes Jánosné, született: ungerschitzi gróf Berchtold Karolina (1794-1871) sírfülke fedőlapjának házaspár címere.

Két egymás felé dőlő pajzs. A bal oldali címer pajzsfőjének jobb szöglete némiképp fedi a jobb oldali pajzs pajzsfőjének bal szögletét.

A jobb oldali pajzs csücsköstalpú pajzs, a pajzskő elején és a pajzskő bal oldalán kidorodásokkal, a pajzserék elején és a pajzserék bal oldalán bemélyedésekkel. A gróf Nemes család címere.

A bal oldali pajzs csücsköstalpú pajzs, a pajzskő elején és a pajzskő bal oldalán kidorodásokkal, a pajzserék elején és a pajzserék bal oldalán bemélyedésekkel. A gróf Berchtold család címere.

Mindkét címer esetében lovagrendi heraldikai elem is megjelenik, amely ebben a formában rendkívül ritka (74).⁴⁷¹

A jobb oldali címer esetében a pajzstalp közepe alatt, függőlegesen lefüggő mellszalagon a Lipót Rend lovagkeresztjének valóságúen ábrázolt rendi inszigníája látható.

A bal oldali címer a pajzstalp közepe alatt, oda benyúló-, függőlegesen lefüggő női mellcsokor szalagon a Csillagkereszt Rend valóságúen ábrázolt rendi inszigníája jelenik meg (75).⁴⁷²

Hangsúlyozom, hogy jelen tanulmányomat, egyes korábbi írásaimhoz hasonlóan⁴⁷³ (76) módszertani szempontból is iránymutatónak tartom. A tárgyalt témát komplex funerológiai anyagnak tekintem. Ennek során különféle történeti segédtudományi vonatkozások, így pl. Archontológia-, genalógia-, fallerisztika-, inszigniológia-, heraldika is bemutatásra kerülnek. Természetesen kiemelten törekedtem mindennek a korszerű társadalomtörténeti keretben való tárgyalására.

---

⁴⁷⁰ Pandula Attila: Lovagrendi heraldika Magyarországon. In.: Heraldika. (Szerk.: Kollega Tarsoly István - Kovács Eleonóra) Budapest 2018. 312. p. ("A történelem segédtudományai." II. A továbbiakban: Pandula: Lovagrendi heraldika.)

⁴⁷¹ Pandula: Lovagrendi heraldika 297-316. pp.

⁴⁷² Pandula: Lovagrendi heraldika 307-308. pp.

⁴⁷³ Pandula: Halotti epitáfiumcímerek 123-138. pp., Pandula Attila: A kaplonyi gróf Károlyi sírbolt. In.: Genealógia 3. (Szerk.: Kollega Tarsoly István - Kovács Eleonóra - Vitek Gábor) Budapest 2015. 139-156. pp.